

עפ"ג 48977/06/23 - פלונית נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים פלייליים

עפ"ג 48977-06-23 פלונית(עציר) נ' מדינת ישראל
תיק חיצוני: 184283/2023

לפני הרכב כבוד השופטים: יחיאל ליפשיץ [אב"ד] גלית ציגלר, שמואל מנדלבוט
המערערת פלונית באמצעות באת כוחה - עו"ד מורן שלזינגר מטעם
הסניגוריה הציבורית חיפה

נגד
המשיבה
פסק דין
מדינת ישראל באמצעות פרקליטות מחוז חיפה - פלילי

השופט יחיאל ליפשיץ:

1. ערעור על החלטת בית המשפט קמא (כבוד השופט אחסאן חלבי) מיום 14.5.23 להפסיק את ההליכים כנגד המערערת ולהורות על אשפוז לתקופה מרבית של 7 שנים. המערערת אינה משיגה על ההחלטה להפסיק את ההליכים או על עצם צו האשפוז שניתן בעניינה. עם זאת, היא טוענת באמצעות באת כוחה כי את העבירה העיקרית שיוחסה לה בכתב האישום - התפרצות למגורים בכוונה לבצע גניבה לפי ס' 406 (ב) לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (להלן: **החוק**), יש לשנות לעבירה של "הסגת גבול כדי לעבור עבירה" לפי ס' 447 לחוק. באם תשונה העבירה, תקופת האשפוז המרבית תופחת מ 7 שנים שהוא העונש המרבי הקבוע לצד עבירת ההתפרצות, לשנתיים - הוא העונש המרבי הקבוע לצד עבירת הסגת הגבול.
2. אקדים ואציין כי לעמדתי החלטת בית המשפט קמא היא נכונה, וכן מבוססת ומנומקת כדבעי. ולכן נימוקיי יהיו קצרים באופן יחסי, בבחינת - כל המוסיף גורע.
3. המערערת סובלת ממחלת נפש (סכיזופרניה כשברקע שימוש בקנביס) ואושפזה בעבר מספר פעמים. אין מחלוקת כי ביום ביצוע העבירה המיוחסת לה, 29.4.23, היא היתה במצב פסיכוטי. בהמשך ניתנה בעניינה חוות דעת ולפיה היא אינה כשירה לעמוד לדין ויש לאשפזה.
4. במועד לעיל הגיעה המערערת לדירת קרקע בשכונת הדר בחיפה, חיטטה בסל הכביסה אשר היה מחוץ לדירה, מצאה שם את מפתח הדירה, פתחה את דלת הדירה, נכנסה לדירה ולאחר מכן הוציאה את בגדי הדייר שהתגורר אותה עת בדירה ושפכה עליהם אקונומיקה; הכניסה את כלי המטבח לשקיות; כיבסה את מצעי המיטה ותלתה אותם; חיטטה בחפצי הדייר והכניסה את חלקם לתיקה האישי; נטלה סכום כסף של 3,600 ₪ והכניסה אותו מתחת לחולצתה; השליכה את מכשיר הטלוויזיה לרצפה ושברה אותו; ועוד. בשלב מסוים הגיע הדייר למקום, הזעיק את המשטרה, המערערת נעצרה, בהמשך אושפזה, וכאמור נמצא כי היא היתה במצב פסיכוטי. במסגרת אשפוז ובעת שהיתה כאמור במצב פסיכוטי, היא מסרה שחברותיה "סידרו לה דירה חדשה"; כי היא מצאה את הדירה "דרך רמזים"; ושמדובר בדירתה ולכן אף שטפה את הרצפה והכניסה כביסה למכונת

הכביסה. דברים אלה עולים גם ממצלמות הגוף של שוטרי הסיוור שהגיעו למקום, אז טענה בפניהם המערערת כי מדובר בדירתה.

5. למעשה, אין מחלוקת - ובאת כוח המערערת אישרה זאת באופן ברור (ר' לדוגמה ס' 10 להודעת הערעור; עמ' 3 שורות 25-26 לפרוטוקול הדיון לפנינו מיום 27.9.23) - כי היסוד העובדתי של עבירת ההתפרצות התקיים. ואולם, באת כוח המערערת המשיכה וטענה, הן בבית המשפט קמא והן לפנינו, כי חרף זאת יש לבחון גם את היסוד הנפשי שהתקיים במערערת בזמן האירוע. כך, ציינה באת כוח המערערת בהודעת הערעור ש"עולה בבירור כי מדובר במי שסברה כי היא נמצאת בדירה שלה..". (ס' 8 להודעת הערעור, כל הדגשות להלן אינן במקור - י.ל.); "המערערת סברה כי היא נמצאת בבית שלה ומשכך ברור כי היא לא התכוונה לבצע גניבה..". (ס' 19 להודעת הערעור); "מדובר במי שחשבה כי היא נמצאת בבית שלה..". (ס' 24 להודעת הערעור); ועוד. באת כוח המערערת הפנתה לדברי המערערת וכן למעשיה בדירה, התומכים בכך שהמערערת סברה שהדירה היא שלה - העובדה כי לא נמלטה מהדירה כפורץ "רגיל" לאחר שנטלה את רכושו אלא נותרה שם ונהגה "מנהג בעלים"; העובדה שכיבסה מצעים; ועוד.

6. יש לדחות את טענתה לעיל של המערערת, ומאליו יוצא - את הערעור.

7. אפנה בנדון להחלטתו המרחיבה של בית המשפט קמא, שכאמור אין לי אלא להסכים עמה. בית המשפט קמא הפנה להוראות הרלוונטיות מהחוק לטיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991, ובפרט לכך שהבחינה שיש לבצע בנדון היא של "ראיות לכאורה" על כל המשתמע מכך. בנוסף, סקר בית המשפט קמא את הפסיקה הרלוונטית, שרק מטעמי נוחות אביאם תוך התבססות על החלטה שניתנה על ידי מותב זה בתפ"ח 32375-12-22 מדינת ישראל נ' עוואד (12.6.23) -

הפנינו לע"פ 3083/17 פלוני נ' מדינת ישראל (14.8.18) שם נדונה הסוגיה באופן מעמיק. המקרה שנדון שם היה של חולה נפש שדקר את בתו. לא היתה מחלוקת שיש להורות על אשפוז, אך הצדדים היו חלוקים בנוגע לסעיף האישום שעל בסיסו תקבע התקופה המקסימלית של צו האשפוז - האם ניסיון רצח כפי שיוחס לו בכתב האישום, או אחת מעבירות החבלה כפי שנטען על ידי ההגנה. ההגנה טענה כי בהתאם לפסיכוזזה בה היה הנאשם נתון, הוא לא ניסה לדקור את בתו אלא דמות אחרת שראה בעיני רוחו; מדובר באירוע ספונטני; ולא ניתן להחיל את חזקת הכוונה. משכך, לא ניתן לייחס לו עבירה של ניסיון רצח. בית המשפט דחה את טענות ההגנה לעיל, וקבע ש - "כאשר מדובר בנאשם חולה נפש, אין מקום לבחון את שאלת מחשבתו הפלילית, מאחר שאין ליחס לו אשם והוא אינו יכול לגבש מחשבה פלילית (...)". בהמשך נקבע ש - "... מקובלת עליי עמדת המשיבה, לפיה יש לפרש את הביטוי "יש ראיות לכאורה כי הנאשם עשה את מעשה העבירה", המופיע בסעיף 15(א) לחוק טיפול בחולי נפש, כמתייחס לראיות הנוגעות ליסוד הפיזי שבעבירה, וזאת בלבד, ואין צורך להצביע על קיומן של ראיות לכאורה להוכחת יסוד המחשבה הפלילית. פירוש דומה יש ליתן לביטוי "הוא עשה את מעשה העבירה שבו הואשם", המופיע בסעיף 15(ב) לחוק". בהקשר הקונקרטי נקבע כי משדקר המערער את בתו במספריים, כעשר דקירות באזור בית החזה וכן בידה וגרם לה לפציעה קשה שהצריכה ניתוח דחוף, מעשים אלה מבססים את היסוד הפיזי של עבירת הניסיון לרצח וניתן לקבוע כי הוצגו ראיות לכאורה כנדרש

פיתוח מסוים של ההלכה לעיל נעשה במסגרת ע"פ 2531/19 פלונית נ' מדינת ישראל (14.9.21) (להלן: **עניין פלונית**). באותו מקרה דובר בנאשמת חולת נפש שהטביעה למוות את בתה התינוקת. הצדדים היו חלוקים בנוגע לסעיף העבירה, רצח בכוונה תחילה לפי ס' 300(א)(2) לחוק העונשין, מה שהיה מוליך לתקופת אשפוז מרבית של 25 שנים; או עבירה של המתת תינוק לפי ס' 303 לחוק העונשין שהעונש המרבי, ומאליו יוצא גם תקופת האשפוז המרבית הוא 5 שנים. בית המשפט העליון (המשנה לנשיאה, כב' השופט ניל הנדל) התייחס לע"פ 3083/17 לעיל וציין כי לשיטתו ניתן וצריך לבחון את המחשבה הפלילית כאשר בחינה זו עולה מהעובדות עצמן; ובמילותיו של בית המשפט "**לא חדירה לנבכי הנפש של הנאשם, אלא בדיקת העובדות שהוכחו לכאורה כדי להתאימן לעבירה המתאימה, אף מבחינת המחשבה הפלילית הדרושה בה**" (פסקה 13); ובמקום אחר צוין כך: "**עינינו הרואות כי מקום שיש שתי עבירות דומות, וההבדל ביניהן מצוי אך במחשבה הפלילית הדרושה, העובדות עצמן עשויות לסייע לבית המשפט בשאלה האם הוכחה לכאורה העבירה החמורה יותר מבין השתיים**" (שם, פסקה 12).

דברים דומים צוינו על ידי כב' השופטת דפנה ברק-ארז בע"פ 1557/20 פלוני נ' מדינת ישראל (14.9.21) שצינה (בעניינו של חולה נפש שהואשם בהצתת רכוש, בעוד שההגנה טענה לעבירה של גרימת שריפה ברשלנות או למעשה פזיזות ורשלנות), שיש להשקיף על האירוע "**..מנקודת המבט של הפרשנות המסתברת ביותר של העובדות (כלומר, לא תוך התחקות אחר נימי נפשו של המערער, אלא מנקודת מבט חיצונית)**".

יצוין כי בעניין פלונית הודגשה נקודה חשובה נוספת והיא שכדי שבית המשפט יפעיל את סמכותו וישנה את סעיף העבירה שצוין בכתב האישום - "**..נדרש כי הנסיבות העובדתיות ילמדו באופן מובהק כי סעיף האישום הנבחר איננו מתאים להפסקת ההליכים. לא בכדי צוינה הדוגמה לעיל, אשר בה היעדר כוונת התחילה לרצח ברור ואינו דורש בירור מלא של העובדות. לא כל מקרה יעלה לגדר דרישה זו, ואין להסתפק בנסיבות עובדתיות מהן ניתן לגזור מסקנה עמומה או משתמעת לשתי פנים. כדי להצדיק שימוש בסמכות זו - תידרשנה נסיבות מובהקות וברורות המצביעות על כך שסעיף העבירה איננו מתאים**" (פסקה 13). (ההדגשה במקור - י.ל.)"

8. על בסיס ההלכות לעיל קצרה היתה דרכו של בית המשפט קמא, ובצדק, להגיע למסקנה שאין מקום לבחון את מעשיה של המערערת על פי עוותי המחשבה בהם לקתה בשל מחלתה.

בית המשפט קמא אף הדגים זאת באופן נכון כאשר תיאר כי באותו אופן גם לא תתקבלנה טענות נאשם אשר רצח אדם אחר, בסוברו - על רקע היותו במצב פסיכוטי - שהוא מבצע פעולה לגיטימית כגון פעולה כירורגית לגיטימית, אלא יש לבחון את מעשיו ולקבוע מהן הראיות הלכאוריות של העבירה שביצע על פי הממצאים הפיזיים והיסוד העובדתי שבמעשיו - מספר הדקירות, מיקומן, וכו'.

באותו אופן יש לנהוג במערערת, אשר אין חולק כי התפרצה לדירה לא לה, נטלה את רכושו של הדייר ואפנה לכך כי היא הכניסה סכום כסף של 3,600 ₪ מתחת לחולצתה. בחינת מעשים אלה מקימים, בפרן הפיזי, את עבירת ההתפרצות.

9. אוסיף, כי בענייננו אין עבירה פלילית אחרת (וודאי לא באופן מובהק) אשר יכולה להתאים למעשיה של המערערת על פי מבחן ה"סרט האילם", או של "נקודת מבט חיצונית". משכך, צדק בית המשפט קמא בצינו

ש"מי שמשקיף על מעשי הנאשמת רואה כי התפרצה לתוך דירה שאינה שלה וכי בתוך הדירה היא נטלה כספים וציוד נוסף, שאינו שייך לה, והחזיקה אותו בתיקה ועל גופה. בכך, מתגבשת לדעתי הדרישה של ראיות לכאורה לעבירות המיוחסות לנאשמת, לרבות לעבירת ההתפרצות לשם גניבה" (פסקה 35 להחלטה).

10. ואותו נימוק באופן אחר במקצת -

עתירת באת כוח המערערת לשנות את העבירה המיוחסת למרשתה ל"הסגת גבול כדי לעבור עבירה" רק משום שהמערערת סברה כי היא בעלת הנכס, היא מוקשית גם נוכח טיעוניה שלה (שכאמור, יש לדחותם). שהרי, ככל שהדברים נוגעים ליסוד הנפשי גם העבירה של הסגת גבול דורשת מודעות מצד המערערת לכך שנכנסה לנכס שאינו שלה, וכן מטרה להפחיד את המחזיק בנכס, להעליבו, להקניטו או לעבור עבירה. ואולם, מעבר לכך שמודעות ומטרה אלה לא התקיימו במערערת נוכח מחלתה (וזו הלא הסיבה לפיתוח ההלכות אליהן הפנינו לעיל); אם נאמץ את הטיעון בו אחזה באת כוח המערערת - ולפיו המערערת סברה שהיא נמצאת בדירה השייכת לה (ר' ס' 5 לעיל) - גם סעיף זה אינו מתאים למעשיה..

וגם בהקשר ליסוד העובדתי יש קושי בקבלת טיעוני המערערת - המערערת לא "נכנסה" לנכס שאינו שלה (לשון עבירת ההסגה), אלא ראשית וחשוב מכל - התפרצה אליו (ר' הגדרת הפריצה שבס' 405(א) לחוק העונשין), וכן נטלה בפועל את רכושו של הדייר. לכן, הרכיבים העובדתיים של העבירה שיוחסה לה, התפרצות לשם גניבה, התקיימו. להבדיל מעבירות אלימות שונות בהן ייתכן שהרכיב העובדתי יהיה זהה, וההבדל היחידי ביניהן מצוי ביסוד הנפשי, בענייננו אין הדברים כך. (גם) היסודות העובדתיים של העבירה שיוחסה למערערת, אל מול העבירה לה היא טוענת, שונים. זו אף הסיבה שבניגוד לאותם מקרי אלימות בהם ניתן לעתים להתלבט בין שני סעיפים "קרובים", בענייני הדברים שונים.

11. משכך, אציע לחבריי לדחות את הערעור.

**י. ליפשיץ, שופט
[אב"ד]**

השופטת גלית ציגלר:

אני מסכימה.

ג. ציגלר, שופטת

השופט שמואל מנדלבום:

אני מסכים.

ש. מנדלבום, שופט

סוף דבר, הוחלט פה אחד על דחיית הערעור.

המזכירות תשלח את פסק הדין לצדדים.

המשיבה תיקח את תיק החקירה ממזכירות בית המשפט.

ניתן היום, כ"ו תשרי
תשפ"ד, 11 אוקטובר
2023, בהעדר הצדדים.
י. ליפשיץ, שופט
[אב"ד]

ש. מנדלבום, שופט

ג. ציגלר, שופטת